

N:o 101.

Af herr **S. M. Olsson** i Sörnäs, med förslag till ändrad lydelse af § 4 mom. 2 och § 42 i bränvinsförsäljningsförordningen.

Vid 1890 års riksdag afgaf jag en motion i Andra Kammaren under N:o 12 så lydande:

“Genom den inskränkning handeln med spirituösa drycker på senare tiden undergått har förbrukningen af dylika drycker inom landet märkbart aftagit och en tilltagande nykterhet kunnat vitsordas. Sant är, att äfven flera andra faktorer dertill samverkat, men en af de verksammaste är dock utan tvifvel den nyss nämnda.

Huru välgörande emellertid den nyare lagstiftningen på detta område än varit, har den dock ej kunnat hindra försök att kringgå lagen. Genom landtkommunernas rätt att i vissa fall besluta om, huruvida rättighet till utskänkning och minuthandel med bränvin må i socknen medgifvas, försvunno krogarne i det närmaste på landsbygden med en förvånansvärd hastighet.

Dermed upphörde äfven de frestande tillfällena för folket.

Genom ett aktningsvärdt bemödande af åklagaremagten har äfven lönkrögeriet till stor del måst vika. Men i stället hafva vi nu fått en skara af ambulatoriska krogar i ny form.

Herrar bränvinsförsäljare hafva nemligen funnit lönande och tillständigt, att sjelfva eller genom resande agenter ersätta de indragna krogarne eller försäljningsställena. Med all den ifver och energi, som vinstbegäret och konkurrensen emellan de olika agenterna kunna frambringa, draga nu dessa agenter omkring i landet

från gård till gård och by till by för att fresta, och truga, locka och pocka folket att låta anteckna sig för större eller mindre kvantiteter spirituosa. Till följd deraf får man numera på de allmänna vägarne ofta se rader af formän, som från långt aflägsna försäljningsställen föra massor af större och mindre kaggar, likasom i de respektive byar, dit de komma, skönja verkan af kaggarnes innehåll i hopar af skrålande äldre personer och ungdom med deraf omtöcknade hjernor. Till de köpandes bekvämlighet få de varan på detta sätt sig tillsänd i lånta kärl, som sedan fraktfritt återvändas.

Huru liqviden erlagges, kan ej med säkerhet kontrolleras, men antagligen sker det, då agenten nästa gång infinner sig för att upp- taga nya order i spirituosa. Så tillgår det i Dalarne och förhållan- det lärer väl vara enahanda på många ställen inom öfriga lands- delar.

Att ett dylikt tillvägagående är ett slag i ansigtet på de lands- kommuner, som i nykterhetens intresse afstått från rättigheten att skörda vinst af bränvinshandeln ligger i öppen dag.

Man kan till och med sätta i fråga, huruvida det för dessa kommuners befolkning vore mera förderfbringande att hafva öppen krog, der mindre kvantiteter efter råd och lägenhet för tillfället kunde erhållas, än dessa ständigt återkommande agenter och de större kvantiteter på en gång, som genom deras bemedling införas i hemmen bland kvinnor och barn och ungdom.

Då de lagstiftande myndigheterna svårligen kunnat förutse ett så fräckt kringgående af lagen och då det af flera utslag i hithö- rande fall visat sig, att lagens tillämpning är synnerligen vacklande och att de ifrågavarande agenter och deras hufvudmän ofta gå helt och hållet fria från ansvar om åtal mot deras förfarande anställes, så lär en lagförändring i detta hänseende vara af högsta behovet påkallad; och det är af sådan anledning och i förhoppning att det med denna motion åsyftade ändamålet derigenom måtte kunna vin- nas, som jag härmed tillåter mig föreslå att nedan nämnda para- grafer i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituosa drycker den 29 maj 1885 måtte erhålla följande förändrade lydelse: — — lika med klämman i slutet af motionen.

En likalydande motion afgafs ock samtidigt i Första Kammaren af herr landshöfding Treffenberg, och motionerna föranledde en i

Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 60 samma år gjord hemställan, att Kongl. Maj:t måtte framlägga förslag i syfte att inskränka möjligheten för spritvaruhandlande att å annat ställe än det, der han utöfvar sin försäljningsrätt, drifva handel med bränvin.

En kongl. proposition med anledning häraf inkom ock under N:o 54 till 1892 års Riksdag, men ett deruti framställt nytt förslag att i någon mån söka ernå ofvangifna mål var ej egnadt att vinna Riksdagens bifall.

Emellertid fortfar till allmänt förderf de kringresande bränvinsagenternas verksamhet å landsbygden, och man må ingalunda föreställa sig, att handelsresandena för utländska firmor härvid äro de värsta. Nej, våra inhemska, de största spritförädlingsaktiebolagen och bränvinshandlare till och med konkurrera i en föga ädel täflan att dränka småfolket å landsbygden i sin bränvinsflod; och, hvad ännu sämre är, städernas utskänkningsbolag, som dock af lagstiftningen fått sig förelagd en uppgift att verka i positivt sedligt syfte och ensamt under sådana förhållanden äro berättigade att få finnas till, hafva äfven allt mer nedlåtit sig att deltaga i bränvinsmångleriet genom agenter å landsbygden.

Sedan kongl. finansdepartementet började infordra fullständiga afskrifter af revisionsberättelserna från städernas samtliga utskänkningsbolag, hafva missförhållandena hos en mängd af dessa bolag äfven officiellt dragits fram i ljuset; och förvånansvärda äro de upplysningar, som förekomma i byråns år 1893 afgifna berättelse till Kongl. Maj:t — intagen i samlingen "Bidrag till Sveriges officiella statistik". — Angående ett föga hedrande bränvinsmångleri, bedrifvet af ett s. k. patriotiskt bolag i en landsortsstad, innehåller den tryckta revisionsberättelsen för förra året följande:

— — "Derjemte har bolaget, genom en af sina tjenstemän, vid månatliga torgdagar i landsorten jemväl inom annat län upptagit order och verkställt inkasseringar för sålunda genom minuthandel afyttrade varor för ett sammanlagdt försäljningsbelopp af öfver 50,000 kronor, motsvarande mer än en femtedel af bolagets hela omsättning. Med afseende å sättet för bedrifvandet af nämnda försäljning, hafva revisorerna tillika erfarit, att ombudet, under resorna till eller från dessa torgdagar, upptagit order och verkställt inkasseringar jemväl å många invid allmänna landsvägen belägna ställen. Enär emellertid hela detta förfarande måste anses oförenligt med bränvinslagstiftningens anda och mening, om än 42 § i försäljningsför-

ordningen enligt ordalydelsen ej lägger något bestämdt hinder deremot, och då detsamma äfven dels uppenbarligen står i strid mot bolagets i § 2 af dess behörigen godkända stadgar angifna ändamål att utöfva sin rörelse utan hänsigt till egen vinst, uteslutande med fästadt afseende på det allmännas bästa och den arbetande klassens fördelar i moraliskt och ekonomiskt hänseende, dels ock från den allmänna moralens synpunkt afgjordt måste förkastas, hafva revisorerna ej kunnat underlåta att göra anmärkning mot omförmälda förfaringssätt vid afyttringen af bolagets varor.“

Den förklaring, som bolaget häröfver afgaf — och hvilken är tryckt i länets landstingsförhandlingar — är egnad att än mer påyrka en lagförändring till hämmande af dylika missbruk, alldenstund bolaget likställer sig med andra bränvinshandlare, hvilkas ställning på den svenska marknaden förmenats blifva missgynnad vid jämförelse med utländska handelshus, och söker göra troligt, att både regering och riksdag kan anses hafva godkänt bolagets agenturverksamhet genom behandlingen och följderna af min förstnämnda motion.

Då en lagförändring i berörda ofvan påpekade förhållanden synes mig vara fortfarande af behovet påkallad, tillåter jag mig ånyo föreslå,

att Riksdagen måtte antaga följande förändrade lydelse af förordningen angående försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker af den 31 december 1891,

dels 4 § 2 mom.: Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin sjelf eller genom ombud låta å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till salu utbjuda eller till köpare utlemna eller med köpare aftala om leverans af bränvin i mindre belopp än 250 liter;

och dels 42 §: Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af bränvin vid tillfälle då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe än dertill uppgifvet är, eller mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är, sjelf eller genom ombud å annat ställe,

än der han sin försäljningsrätt utöfvar, utbjuder eller till köpare utlemnar eller med köpare aftalar om leverans af bränvin eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad etc. öfrigt lika.

Stockholm den 27 januari 1894.

S. M. Olsson

i Sörnäs.

I motionen instämma:

P. G. Petersson

O. G. Erikson

i Brystorp.

Öfra Odensvi.

E. J. Ekman.

Gustaf Andersson

Himmelsby.

B. P. Ersson.

Ollas A. Ericsson.